

jedna část populace (chudší) získá příjem navíc, zatímco jiná část (bohatší) to financuje. Avšak každá politika, která je univerzální a redistribuční, funguje tímto způsobem. Veřejná doprava, silnice a školy přináší univerzální prospěch, ale někteří lidé je financují ze svých daní, zatímco jiní je užívají zdarma nebo za nižší cenu.

Podívejme se proto na další příklad. Představte si skupinu pěti lidí (nebo zemí). Mají následující rozdělení příjmů: 10 tolarů, 20 tolarů, 30 tolarů, 50 tolarů a 100 tolarů. Dohodnou se, že každý vloží 40% svých příjmů do klobouku a výslednou částku rozdělí rovným dílem mezi všechny. To znamená, že se vybere součet následujících částek: 4 tolarů, 8 tolarů, 12 tolarů, 20 tolarů a 40 tolarů, což celkově činí 84 tolarů. Když je vydělíme počtem pěti příjemců, dostaneme částku 16,80 tolarů, která bude každému vyplacena.

Jiným způsobem, jak se podívat na tento případ, je, že zaplacené částky byly následující: -12,80 tolarů, -8,80 tolarů, -4,80 tolarů, +3,20 tolarů a +23,20 tolarů. Nejchudší tři členové „zaplatili“ záporné částky (záporné zdanění), což znamená, že obdrželi peníze, zatímco nejbohatší dva členové zaplatili kladné částky (kladné zdanění), tedy ztratili peníze. Pokud sečteme záporné a kladné částky, zjistíme, že tři nejchudší obdrželi celkem 26,40 tolarů a ti nejbohatší ztratili stejnou částku. To je množství peněz, které skutečně změnilo vlastníky, i když původně do klobouku vložili peníze všichni.

Položme si nyní otázku: kolik stálo, aby všichni členové dostali uvedených 16,80 tolarů? Bylo to 16,80 tolarů vynásobeno pěti, tudíž 84 tolarů? Nebo to bylo jen 26,40 tolarů? Odpověď je 26,40 tolarů, což je jen 31,4 % z 84 tolarů. Skutečné náklady jsou tedy nižší než jedna třetina hrubých nákladů! Tudíž pokaždé, když někdo vynásobí počet příjemců základního příjmu částkou základního příjmu, dospívá při tomto druhu financování k chybným nákladům. Mimo chodem, tato chyba pak také svádí k dalšímu omylu ohledně zvýšené míry inflace, ke které by podle některých kritiků základní příjem vedl.

Ještě náročnější a komplexní způsob výpočtu financování základního příjmu pak zahrnuje také scénář budoucích časových trajektorií, který analyzuje změnu chování a jednání lidí po zavedení základního příjmu a jejich příspěvek k sociálně spravedlivější a kreativnější společnosti, jež bude moci generovat také větší finanční zdroje apod. Tyto vývojové tendence znamenají důležitou sociální a civilizační změnu. Obsahují například postupné zavádění automatizace a robotizace, jejich vliv na nezaměstnanost a vznik nových pracovních míst, jejich generování více financí, jež je možné získat zdaněním automatizované práce a práce robotů apod. Očekává se, že automatizace a robotizace se naplno projeví kolem roku 2030. Z hlediska naší knihy, která usiluje o oslovení odborné i širší veřejnosti, je důležité, že toto téma je už součástí i českého veřejného diskurzu, včetně denního tisku, například v aktuálním článku

„Robotů přibývá. Výzvy ke zdanění jejich práce sílí“ (Cechl, 2021).

Závěr

Tímto naším textem jsme se snažili odpovědět komplexnějším způsobem na komentáře a otázky recenzentů, za které děkujeme. Jsme si vědomi toho, že naše odpovědi nejsou vyčerpávající, ale domníváme se, že na menším prostoru diskuse jsme zde větším vysvětlením naší koncepce knihy a několika konkrétními odpověďmi poskytli určitý návod, který si každý může aplikovat na další jednotlivé otázky. Komplexní charakter výkladu vyzvedl také v naší knize Jiří Silný, když o ní napsal: „Hlavní předností knihy je její široký záběr pokrytí nejrůznějších témat spojených s nepodmíněným základním příjmem. Ukazuje, jak rozšířené jsou již experimenty s NZP ve světě, a připomíná dlouhou historii uvažování o formách existenciho zajištění pro všechny“ (Silný, 2021). Thomas More, který před 500 lety myšlenku základního příjmu poprvé otevřel, by byl patrně potěšen zájmem v aktuální diskusi o základním příjmu v mnoha zemích, ale zřejmě by byl zklamán, že byl zatím tak málo aplikován do praxe (More, 1978).

Závěrem můžeme dodat, že nyní je v tisku anglické vydání naší knihy (*Basic Income in the World*; 2022), které je aktualizované a rozvinuté na základě naší zkušenosti z diskuse v České republice a v dalších zemích během evropské iniciativy za základní příjem. V knize odkazujeme také na řadu titulů zahraniční literatury, kterou si mohou přečíst zájemci o další rozbor (např. Merrill, 2021). Anglickým vydáním své knihy chceme v závěrečné fázi celoevropské iniciativy občanů za základní příjem motivovat lidi v mnoha zemích i za hranicemi EU, aby o základním příjmu diskutovali v jeho různých verzích a aby viděli jeho potenciál významné sociální a civilizační změny, která by mohla odstranit mnohé sociální nespravedlnosti a otevřít kreativnější éru lidských dějin.

Doufáme, že vydání naší knihy *Základní příjem ve světě: argumenty, experimenty, dějiny* v české i anglické verzi může být pro čtenáře dobrým úvodem do základního příjmu a zároveň naznačením, jaké pojetí základního příjmu považujeme za nejvhodnější. Tématu se budeme dále odborně i veřejně věnovat a další vědci, novináři nebo politici jistě také, aby občané před sebou měli celý vějíř možností. Konečně slovo by pochopitelně měli mít právě občané. Ti by se měli v debatách a volbách rozhodnout, z jakých zdrojů a v jaké výši by chtěli základní příjem realizovat.

Literatura

Cechl, P. (2021). Robotů přibývá. Výzvy ke zdanění jejich práce sílí [online]. Novinky 29. 1. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/robotu-pribyva-vyzvy-ke-zdaneni-jejich-prace-sili-40384309>
 Hrubec, M., Brabec, M., Minářová, M. (2021). *Základní příjem ve světě: argumenty, experimenty, dějiny*. Praha: EPOCHA.

Hrubec, M., Brabec, M., Minářová, M. (2022). *Basic Income in the World: Arguments, Experiments, the History*. Prague, EPOCHA, v tisku.

Merrill R., Neves C., Lain B. (2021). *Basic Income Experiments. A Critical Examination of Their Goals, Contexts, and Methods*. Cham: Palgrave Macmillan.

Mertl, J. (2021). Recenze knihy „Základní příjem ve světě: Argumenty, experimenty, dějiny“ II. *Forum sociální politiky* 15 (4), s. 35-36.

More, T. (1978). *Utopie*. Praha: Mladá fronta.

Silný, J. (2021). Recenze knihy „Základní příjem ve světě: Argumenty, experimenty, dějiny“ I. *Forum sociální politiky* 15 (4), s. 33-35.

Šoltés, M. (2021). Recenze knihy „Základní příjem ve světě: Argumenty, experimenty, dějiny“ II. *Forum sociální politiky* 15 (6), s. 31-32.

Van Parijs, P., Hrubec, M., Brabec, M. et al. (2007). *Všeobecný základní příjem: právo na lenost, nebo na přežití?* Praha: Filosofie.

Doc. PhDr. Marek Hrubec, PhD.

(marek.hrubec@gmail.com) je filosof a sociolog. Dlouhodobě se zaměřuje na problematiku základního příjmu, sociální spravedlnosti a participace občanů v lokálních a globálních změnách.

Mgr. Ing. Martin Brabec, PhD.

(m.brabec@email.cz) je filosof a sociolog. Dlouhodobě se zaměřuje na problematiku základního příjmu, sociální spravedlnosti a svobody v lokálních a globálních změnách.

Nové policy briefs VÚPSV

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí vydává i ediční řadu **policy briefs**, tedy textů, v nichž nabízí stručná shrnutí svých poznatků a kvalifikovaná doporučení ohledně aktuálních témat sociální politiky. Na začátku roku 2022 vyšlo několik nových policy briefs VÚPSV.

Text **Vyhodnocení společensky účelových pracovních míst realizovaných v roce 2017** doporučuje mj. zajistit propojení dat systému registrace uchazečů na úřadech práce a dat ze správy sociálního zabezpečení za účelem zajištění kvalitnějších a průkaznějších výsledků analýz aktivní politiky zaměstnanosti.

Policy brief **Individuální práce s obtížně umístitelnými uchazeči o zaměstnání: případová studie na vybraném kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR** radí mj. omezit administrativní zátěž pracovníků vykonávajících individuální práci s uchazeči o zaměstnání a zvýšit kvalifikační nároky pro činnost poradců i jejich ohodnocení.

Policy brief **Homoparentální rodiny v České republice** doporučuje pro případ, že se v dané oblasti ČR bude chtít přiblížit západní Evropě, umožnit oběma stejnopohlavním rodičům stát se zákonnými rodiči dítěte, tj. zavést možnost osvojení (adopce) dítěte partnera (tzv. přiosvojení).

Všechny policy briefs Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí jsou volně dostupné zde: <https://www.vupsv.cz/publikace-vyzkumnych-pracovniku/policy-briefs/>